

Zmiany w podstawie programowej 2024

Poniżej zamieszczamy treści nauczania języka polskiego dla liceum ogólnokształcącego, technikum i branżowej szkoły II stopnia ujęte w zmienionej podstawie programowej dla w/w szkół obowiązującej od 1 września 2024 r.

Kolorem czerwonym zapisano wprowadzone zmiany.

Kolorem żółtym zaznaczono dopisane fragmenty

Kolorem zielony zaznaczono przeniesienie z zakresu podstawowego do zakresu rozszerzonego

ZAKRES PODSTAWOWY	ZAKRES ROZSZERZONY
I. Kształcenie literackie i kulturowe.	
1. Czytanie utworów literackich. Uczeń:	
<p>1) rozumie podstawy periodyzacji literatury, sytuuje utwory literackie w poszczególnych okresach: starożytność, średniowiecze, renesans, barok, oświecenie, romantyzm, pozytywizm, Młoda Polska, dwudziestolecie międzywojenne, literatura wojny i okupacji, literatura lat 1945–1989 krajowa i emigracyjna, literatura po 1989 r.;</p> <p>2) rozpoznaje konwencje literackie i określa ich cechy w utworach (fantastyczną, symboliczną, mimetyczną, realistyczną, naturalistyczną, groteskową); w utworze literackim elementy fantastyki, symbolizmu, realizmu;</p> <p>3) rozróżnia gatunki epickie, liryczne, dramatyczne i synkretyczne, w tym: gatunki poznane w szkole podstawowej oraz epos, odę, tragedię antyczną, psalm, sonet, kronikę, satyrę, sielankę, balladę, dramat romantyczny, powieść poetycką, a także odmiany powieści i dramatu; wymienia ich podstawowe cechy gatunkowe;</p> <p>4) rozpoznaje w tekście literackim środki wyrazu artystycznego poznane w szkole podstawowej oraz środki znaczeniowe: oksymoron, peryfrazę, eufonię, hiperbolę; leksykalne, w tym frazeologizmy; składniowe: antytezę, paralelizm, wyliczenie, epiforę, elipsę; wersyfikacyjne, w tym przerzutnię; określa ich funkcje;</p> <p>5) interpretuje treści alegoryczne i symboliczne utworu literackiego;</p> <p>6) rozpoznaje w tekstach literackich: ironię i autoironię, komizm, tragizm, humor, patos, groteskę; określa ich funkcje w tekście i rozumie wartościujący charakter;</p> <p>7) rozumie pojęcie groteski, rozpoznaje ją w tekstach oraz określa jej artystyczny i wartościujący charakter;</p>	<p>spełnia wymagania określone dla zakresu podstawowego, a ponadto:</p> <p>1) odczytuje tekst w jego warstwie semantycznej i semiotycznej;</p> <p>2) rozumie pojęcie tradycji literackiej i kulturowej, rozpoznaje elementy tradycji w utworach, rozumie ich rolę w budowaniu wartości uniwersalnych;</p> <p>3) rozpoznaje w utworach cechy prądów literackich i artystycznych oraz odczytuje ich funkcje;</p> <p>4) rozróżnia grupę literacką i pokolenie literackie; rozpoznaje założenia programowe w utworach literackich różnych epok;</p> <p>5) rozpoznaje mitologizację i demitologizację w utworach literackich, rozumie ich uniwersalny charakter oraz rolę w interpretacji;</p> <p>6) rozpoznaje w utworach literackich konwencje: fantastyczną, symboliczną, realistyczną, naturalistyczną, groteskową, baśniową, oniryczną, turpistyczną, nadrealistyczną, postmodernistyczną i określa ich cechy w utworach;</p> <p>7) określa przemiany konwencji i ich przenikanie się w utworach literackich; rozpoznaje odmiany synkretyzmu (rodzajowego, gatunkowego) oraz interpretuje jego znaczenie;</p> <p>8) rozpoznaje w tekście literackim środki wyrazu artystycznego: elipsę, aliterację, paronomazję, kontaminację, metonimię, synekdochę, synestezję, odmiany inwersję, gradację; określa ich funkcje;</p>

<p>7) wykazuje się znajomością i zrozumieniem treści utworów wskazanych w podstawie programowej jako lektury obowiązkowe;</p> <p>8) rozpoznaje tematykę i problematykę poznanych tekstów oraz ich związek z programami epoki literackiej, zjawiskami społecznymi, historycznymi, egzystencjalnymi i estetycznymi; poddaje ją refleksji;</p> <p>9) rozpoznaje w utworze i interpretuje sposoby kreowania: świata przedstawionego (fabuły, bohaterów, akcji, wątków, motywów), narracji, sytuacji lirycznej; interpretuje je i wartościuje;</p> <p>10) rozumie pojęcia motywu literackiego i toposu, rozpoznaje podstawowe motywy i toposy oraz dostrzega żywotność motywów biblijnych i antycznych w utworach literackich; określa rolę motywów i toposów w tworzeniu znaczeń uniwersalnych;</p> <p>11) w interpretacji utworów literackich odwołuje się do tekstów poznanych w szkole podstawowej, w tym: trenów i pieśni Jana Kochanowskiego, bajek Ignacego Krasickiego, <i>Dziadów cz. II</i> oraz <i>Pana Tadeusza</i> (księgi: I, II, IV, X, XI, XII) Adama Mickiewicza, <i>Zemsty</i> Aleksandra Fredry, <i>Balladyny</i> Juliusza Słowackiego;</p> <p>12) porównuje utwory literackie lub ich fragmenty, dostrzega kontynuacje i nawiązania w porównywanych utworach, określa cechy wspólne i różne;</p> <p>13) przedstawia propozycję interpretacji utworu, wskazuje w tekście miejsca, które mogą stanowić argumenty na poparcie jego propozycji interpretacyjnej;</p> <p>14) wykorzystuje w interpretacji utworów literackich potrzebne konteksty, szczególnie kontekst historycznoliteracki, historyczny, polityczny, kulturowy, filozoficzny, biograficzny, mitologiczny, biblijny, egzystencjalny;</p> <p>15) rozpoznaje obecne w utworach literackich wartości uniwersalne i narodowe; określa ich rolę i związek z problematyką utworu oraz znaczenie dla budowania własnego systemu wartości.</p>	<p>9) rozumie pojęcie archetypu; rozpoznaje archetypy w utworach literackich oraz określa ich rolę w tworzeniu znaczeń uniwersalnych;</p> <p>10) rozumie pojęcie parafrazy, parodii i trawestacji, wskazuje ich wzorce tekstowe; wykorzystuje te pojęcia w interpretacji utworu literackiego;</p> <p>11) porównuje różnorodne propozycje odczytania tego samego utworu literackiego;</p> <p>12) rozumie pojęcie aluzji literackiej, rozpoznaje aluzje w utworach i określa ich znaczenie w interpretacji utworów;</p> <p>13) rozumie i określa związek wartości poznawczych, etycznych i estetycznych w utworach literackich.</p>
<p>2. Odbiór tekstów kultury. Uczeń:</p>	
<p>1) przetwarza i hierarchizuje informacje z tekstów, np. publicystycznych, popularnonaukowych, naukowych;</p> <p>2) analizuje strukturę tekstu: odczytuje jego sens, główną myśl, sposób prowadzenia wywodu oraz argumentację;</p> <p>3) rozpoznaje specyfikę tekstów publicystycznych (artykuł, felieton, reportaż), retorycznych</p>	<p>spełnia wymagania określone dla zakresu podstawowego, a ponadto:</p> <p>1) analizuje strukturę eseju: odczytuje zawarte w nim sensory, sposób prowadzenia wywodu, charakterystyczne cechy stylu;</p>

<p>(przemówienie, laudacja, homilia), popularnonaukowych i naukowych (rozprawa); wśród tekstów prasowych rozróżnia wiadomość i komentarz; rozpoznaje środki językowe i ich funkcje zastosowane w tekstach; odczytuje informacje i przekazy jawne i ukryte; rozróżnia odpowiedzi właściwe i unikowe;</p> <p>4) określa wpływ starożytnego teatru greckiego na rozwój sztuki teatralnej; rozumie pojęcie katharsis i charakteryzuje jego rolę w kształtowaniu odbioru dzieła;</p> <p>4) charakteryzuje główne prądy filozoficzne oraz określa ich wpływ na kulturę epoki;</p> <p>5) odczytuje pozaliterackie teksty kultury, stosując kod właściwy w danej dziedzinie sztuki;</p> <p>6) odróżnia dzieła kultury wysokiej od tekstów kultury popularnej, stosuje kryteria pozwalające odróżnić arcydzieło od kiecu.</p>	<p>2) wykorzystuje teksty naukowe w interpretacji dzieła sztuki tekstów kultury;</p> <p>3) rozpoznaje nawiązania do tradycji biblijnej i antycznej w kulturze współczesnej;</p> <p>4) porównuje teksty kultury, uwzględniając różnorodne konteksty;</p> <p>5) rozpoznaje i charakteryzuje główne style w architekturze i sztuce;</p> <p>6) odczytuje poglądy filozoficzne zawarte w różnorodnych dziełach;</p> <p>7) zna pojęcie syntezy sztuk, rozpoznaje jej cechy i ewolucję od romantyzmu do współczesności.</p>
<p>II. Kształcenie językowe.</p>	
<p>1. Gramatyka języka polskiego. Uczeń:</p>	
<p>1) wykorzystuje wiedzę z dziedziny fleksji, słowotwórstwa, frazeologii i składni w analizie i interpretacji tekstów oraz tworzeniu własnych wypowiedzi;</p> <p>2) rozumie zróżnicowanie składniowe zdań wielokrotnie złożonych, rozpoznaje ich funkcje w tekście i wykorzystuje je w budowie wypowiedzi o różnym charakterze;</p> <p>3) rozpoznaje argumentacyjny charakter różnych konstrukcji składniowych i ich funkcje w tekście; wykorzystuje je w budowie własnych wypowiedzi;</p> <p>4) rozumie rolę szyku wyrazów w zdaniu oraz określa rolę jego przekształceń w budowaniu znaczenia wypowiedzi.</p>	<p>spełnia wymagania określone dla zakresu podstawowego, a ponadto rozumie proces kształtowania się systemu gramatycznego i potrafi wskazać jego elementy we fleksji, fonetyce i składni.</p>
<p>2. Zróżnicowanie języka. Uczeń:</p>	
<p>1) rozróżnia pojęcie stylu i stylizacji, rozumie ich znaczenie w tekście;</p> <p>2) rozróżnia style funkcjonalne polszczyzny oraz rozumie zasady ich stosowania;</p> <p>3) 6 rozpoznaje rodzaje stylizacji (archaizacja, dialektyzacja, kolokwializacja, stylizacja środowiskowa, biblijna, mitologiczna itp.) i określa ich funkcje w tekście;</p> <p>4) rozpoznaje i ocenia modę językową we współczesnym języku;</p> <p>5) określa rodzaje zapożyczeń i sposób ich funkcjonowania w polszczyźnie różnych epok;</p>	<p>spełnia wymagania określone dla zakresu podstawowego, a ponadto:</p> <p>1) rozumie i wyjaśnia różnicę między etymologicznym a realnym znaczeniem wyrazu;</p> <p>2) rozpoznaje prozodyczne elementy stylu: akcent, intonacja, dynamika, rytmizacja i określa ich funkcje w tekście;</p> <p>3) rozumie pojęcie socjolektu; rozpoznaje i określa jego funkcje komunikacyjne;</p>

<p>odnosi wskazane zjawiska do współczesnej polszczyzny; rozpoznaje zapożyczenia w polszczyźnie i rozumie ich funkcje;</p> <p>6) zna, rozumie i funkcjonalnie wykorzystuje biblizmy, mitologizmy, sentencje, przysłowia i aforyzmy obecne w polskim dziedzictwie kulturowym;</p> <p>7) rozpoznaje słownictwo o charakterze wartościującym; odróżnia słownictwo neutralne od słownictwa o zabarwieniu emocjonalnym, oficjalne od potocznego.</p>	<p>1) 4) rozumie, co to jest tabu językowe; rozpoznaje jego obecność w wypowiedziach;</p> <p>2) 5) określa właściwości języka jako nośnika i przekaznika treści kulturowych;</p> <p>3) 6) rozpoznaje i charakteryzuje styl indywidualny (dzieła literackiego, autora) oraz styl typowy (gatunku literackiego, prądu literackiego, epoki) i wykorzystuje tę wiedzę w interpretacji utworu literackiego;</p> <p>4) 7) określa rolę języka jako narzędzia wartościowania w tekstach literackich.</p> <p>8) określa cechy stylu wypowiedzi internetowych oraz wartościuje wypowiedzi tworzone przez internautów.</p>
<p>3. Komunikacja językowa i kultura języka. Uczeń:</p>	
<p>1) rozumie pojęcie znaku językowego oraz język jako system znaków; rozdziela typy znaków i określa ich funkcje w tekście;</p> <p>2) zna pojęcie aktu komunikacji językowej oraz jego składowe (komunikat, nadawca, odbiorca, kod, kontekst, kontakt);</p> <p>3) rozpoznaje i określa funkcje tekstu (informatywną, poetycką, metajęzykową, ekspresywną, impresywną – w tym perswazyjną);</p> <p>4) rozpoznaje zjawiska powodujące niejednoznaczność wypowiedzi (homonimie, anakoluty, elipsy, paradoksy), dba o jasność i precyzję komunikatu;</p> <p>5) posługuje się różnymi odmianami polszczyzny w zależności od sytuacji komunikacyjnej;</p> <p>6) odróżnia zamierzoną innowację językową od błędu językowego; określa funkcje innowacji językowej w tekście;</p> <p>7) stosuje zasady etyki wypowiedzi; wartościuje wypowiedzi językowe, stosując kryteria, np. prawda – fałsz, poprawność – niepoprawność;</p> <p>8) rozdziela pojęcia rozpoznaje w tekstach manipulację, dezinformację, postprawdy, stereotyp językowy, bańki informacyjnej, wiralności; rozpoznaje te zjawiska w tekstach i je charakteryzuje;</p> <p>9) stosuje zasady etykiety językowej w wypowiedziach ustnych i pisemnych odpowiednio do sytuacji.</p> <p>10) charakteryzuje zmiany w komunikacji językowej związane z rozwojem jej form (np. komunikacji internetowej).</p>	<p>spełnia wymagania określone dla zakresu podstawowego, a ponadto:</p> <p>1) określa intencję wypowiedzi jako aktu o dwóch znaczeniach: dosłownym i implikowanym (presupozycja);</p> <p>2) rozpoznaje i określa funkcje tekstu (fatyczną, magiczną);</p> <p>3) określa funkcje języka: poznawczą (kategoryzowanie świata), komunikacyjną (dostosowanie języka do sytuacji komunikacyjnej) oraz społeczną (budowanie wspólnoty regionalnej, środowiskowej, narodowej);</p> <p>4) określa rolę języka w budowaniu obrazu świata.</p>
<p>4. Ortografia i interpunkcja. Uczeń:</p>	

<p>1) stosuje zasady ortografii i interpunkcji, w tym szczególnie: pisowni wielką i małą literą, pisowni łącznej i rozłącznej partykuły <i>nie</i> oraz partykuły <i>bym</i>, <i>byś</i>, <i>by</i> z różnymi częściami mowy; pisowni zakończeń <i>-ji</i>, <i>-ii</i>, <i>-i</i>; zapisu przedrostków <i>roz-</i>, <i>bez-</i>, <i>wes-</i>, <i>wz-</i>, <i>ws-</i>; pisowni przyimków złożonych; pisowni nosówek (<i>a</i>, <i>ę</i>) oraz połączeń <i>om</i>, <i>on</i>, <i>em</i>, <i>en</i>; pisowni skrótów i skrótowców;</p> <p>2) wykorzystuje składniowo-znaczeniowy charakter interpunkcji do uwypuklenia sensów redagowanego przez siebie tekstu;</p> <p>3) rozumie stylistyczną funkcję zamierzonego błędu ortograficznego w tekście artystycznym.</p>	<p>spełnia wymagania określone dla zakresu podstawowego, a ponadto stosuje podstawowe zasady pisowni polskiej (fonetyczną, morfologiczną, historyczną i konwencjonalną) w zachowaniu poprawności zapisu wypowiedzi.</p>
<h3>III. Tworzenie wypowiedzi.</h3>	
<h4>1. Elementy retoryki. Uczeń:</h4>	
<p>1) formułuje tezy i argumenty w wypowiedzi ustnej i pisemnej przy użyciu odpowiednich konstrukcji składniowych;</p> <p>2) wskazuje i rozróżnia cele perswazyjne w wypowiedzi literackiej i nieliterackiej;</p> <p>3) rozumie i stosuje w tekstach retorycznych zasadę kompozycyjną (np. teza, argumenty, apel, pointa);</p> <p>4) wyjaśnia, w jaki sposób użyte środki retoryczne (np. pytania retoryczne, wyliczenia, wykrzyknienia, paralelizmy, powtórzenia, apostrofy, przerzutnie, inwersje) oddziałują na odbiorcę;</p> <p>5) rozróżnia typy argumentów, w tym argumenty pozamerytoryczne (np. odwołujące się do litości, niewiedzy, groźby, autorytetu, argumenty <i>ad personam</i>);</p> <p>6) rozumie, na czym polega logika i konsekwencja toku rozumowania w wypowiedziach argumentacyjnych i stosuje je we własnych tekstach;</p> <p>7) odróżnia dyskusję od sporu i kłótni;</p> <p>8) rozróżnia pragmatyczny i etyczny wymiar obietnic składanych w tekstach reklamy;</p> <p>9) rozpoznaje elementy erystyki w dyskusji oraz ocenia je pod względem etycznym;</p> <p>10) rozumie zjawisko nowomowy; określa jego cechy i funkcje w tekście.</p>	<p>spełnia wymagania określone dla zakresu podstawowego, a ponadto:</p> <p>1) odróżnia elementy stałe i fakultatywne przemówień;</p> <p>2) stosuje różne typy dowodzenia w wypowiedzi (indukcyjne, dedukcyjne, sylogizmy);</p> <p>3) rozpoznaje wywód o charakterze demagogicznym oraz metodę pytań podchwytliwych i sugerujących;</p> <p>4) rozumie pojęcie rubasznosci i sarkazmu, wskazuje ich funkcje w tekście oraz przedstawia propozycje odczytania;</p> <p>4) 5) rozróżnia ironię w zależności od celu: satyrycznego, parodystycznego, przejawu drwiny i sarkazmu.</p>
<h4>2. Mówienie i pisanie. Uczeń:</h4>	
<p>1) zgadza się z cudzymi poglądami lub polemizuje z nimi, rzeczowo uzasadniając własne zdanie;</p> <p>2) buduje wypowiedź w sposób świadomy, ze znajomością jej funkcji językowej, z uwzględnieniem celu i adresata, z zachowaniem zasad retoryki;</p>	<p>spełnia wymagania określone dla zakresu podstawowego, a ponadto tworzy spójne wypowiedzi w następujących formach: esej, interpretacja porównawcza, reportaż, felieton.</p>

<p>3) reaguje na przejawy agresji językowej, np. zadając pytania, prosząc o rozwinięcie lub uzasadnienie stanowiska, wykazując sprzeczność wypowiedzi;</p> <p>4) zgodnie z normami formułuje pytania, odpowiedzi, oceny, redaguje informacje, uzasadnienia, komentarze, głos w dyskusji;</p> <p>5) tworzy formy użytkowe: protokół, opinię, zażalenie; stosuje zwroty adresatywne, etykietę językową;</p> <p>5) 6) tworzy spójne wypowiedzi w następujących formach gatunkowych: wypowiedź o charakterze argumentacyjnym, referat, szkie interpretacyjny, szkie krytyczny, definicja, hasło encyklopedyczne, notatka syntetyzująca;</p> <p>6) 7) odróżnia streszczenie od parafrazy; funkcjonalnie stosuje je w zależności od celu wypowiedzi;</p> <p>7) 8) tworzy plan kompozycyjny i dekompozycyjny tekstów o charakterze argumentacyjnym;</p> <p>8) 9) stosuje retoryczne zasady kompozycyjne w tworzeniu własnego tekstu; wygłasza mowę z uwzględnieniem środków pozajęzykowych;</p> <p>9) 10) w interpretacji przedstawia propozycję odczytania tekstu, formułuje argumenty na podstawie tekstu oraz znanych kontekstów, w tym własnego doświadczenia, przeprowadza logiczny wywód służący uprawomocnieniu formułowanych sądów;</p> <p>11) stosuje zasady poprawności językowej i stylistycznej w tworzeniu własnego tekstu; potrafi weryfikować własne decyzje poprawnościowe;</p> <p>10) 12) wykorzystuje wiedzę o języku w pracy redakcyjnej nad tekstem własnym, dokonuje korekty tekstu własnego, stosuje kryteria poprawności językowej.</p>	
<p>IV. Samokształcenie.</p>	
<p>1) rozwija umiejętność pracy samodzielnej m.in. przez przygotowanie różnorodnych form prezentacji własnego stanowiska;</p> <p>2) porządkuje informacje w problemowe całości poprzez ich wartościowanie; syntetyzuje poznawane treści wokół problemu, tematu, zagadnienia oraz wykorzystuje je w swoich wypowiedziach;</p> <p>3) korzysta z literatury naukowej lub popularnonaukowej;</p> <p>4) sporządza bibliografię i przypis bibliograficzny, także źródeł elektronicznych;</p> <p>5) dokonuje krytycznej selekcji źródeł;</p> <p>6) wybiera z tekstu odpowiednie cytaty i stosuje je w wypowiedzi;</p>	<p>spełnia wymagania określone dla zakresu podstawowego, a ponadto:</p> <p>1) sięga do literatury naukowej, aby pogłębiać swoją wiedzę przedmiotową;</p> <p>2) włącza się w życie kulturalne szkoły, regionu.</p>

<p>7) wzbogaca swoją wypowiedź pozajęzykowymi środkami komunikacji;</p> <p>7) 8) posługuje się słownikami ogólnymi języka polskiego oraz słownikami specjalistycznymi (np. etymologicznymi, frazeologicznymi, skrótów, gwarowymi), także w wersji on-line;</p> <p>8) 9) wykorzystuje multimedialne źródła informacji oraz dokonuje ich krytycznej oceny;</p> <p>9) 10) gromadzi i przetwarza informacje, sporządza bazę danych;</p> <p>10) 11) korzysta z zasobów multimedialnych, np. z: bibliotek, słowników on-line, wydawnictw e-book, autorskich stron internetowych; dokonuje wyboru źródeł internetowych z uwzględnieniem kryterium poprawności rzeczowej oraz krytycznie ocenia ich zawartość;</p> <p>11) 12) wykorzystuje formę projektu w przygotowaniu i prezentowaniu oraz popularyzowaniu swoich zainteresowań i osiągnięć.</p> <p>13) zna pojęcie hipertekstu; rozpoznaje jego realizacje internetowe oraz pozainternetowe; określa ich funkcje w komunikacji; umiejętnie z nich korzysta w gromadzeniu informacji.</p>	
---	--

Lektura obowiązkowa

Kolorem czerwonym zapisano wprowadzone zmiany.

kolorem żółtym oznaczono dodane lektury

kolorem zielonym oznaczono przeniesienie z zakresu podstawowego do zakresu rozszerzonego

kolorem niebieskim oznaczono lektury przeniesione z lektur obowiązkowych do uzupełniających

ZAKRES PODSTAWOWY	ZAKRES ROZSZERZONY
<p>1) Biblia, w tym fragmenty Księgi Rodzaju, Księgi Hioba, Księgi Koheleta, Pieśni nad Pieśniami, Księgi Psalmów, Apokalipsy wg św. Jana;</p> <p>2) Jan Parandowski, <i>Mitologia</i>, część I <i>Grecja</i>;</p> <p>3) Homer, <i>Iliada</i> (fragmenty), Odyseja (fragmenty);</p> <p>4) Sofokles, <i>Antygona</i>;</p> <p>5) Horacy – wybrane utwory;</p> <p>6) <i>Bogurodzica</i>; <i>Lament świętokrzyski</i> (fragmenty); <i>Legenda o św. Aleksym</i> (fragmenty); <i>Rozmowa Mistrza Polikarpa ze Śmiercią</i> (fragmenty);</p> <p>7) <i>Kwiatki świętego Franciszka z Asyżu</i> (fragmenty);</p> <p>8) <i>Pieśń o Rolandzie</i> (fragmenty);</p> <p>9) Gań Anonim, <i>Kronika polska</i> (fragmenty);</p> <p>10) Dante Alighieri, <i>Boska komedia</i> (fragmenty);</p> <p>11) Jan Kochanowski, wybrane pieśni, w tym: <i>Pieśń IX ks. I</i>, <i>Pieśń V ks. II</i>; psalmy, w tym Psalm 13, Psalm 47; tren IX, X, XI, XIX; <i>Odprawa posłów greckich</i>;</p>	<p>Utwory określone dla zakresu podstawowego, a ponadto:</p> <p><i>Odyseja</i> (fragmenty);</p> <p>Dante Alighieri, <i>Boska komedia</i> (fragmenty);</p> <p>1) Arystoteles, <i>Poetyka</i>, <i>Retoryka</i> (fragmenty);</p> <p>2) Platon, <i>Państwo</i> (fragmenty);</p> <p>3) Arystofanes, <i>Chmury</i>;</p> <p>4) Jan Parandowski, <i>Mitologia</i>, część II <i>Rzym</i>;</p> <p>5) Wergiliusz, <i>Eneida</i> (fragmenty);</p> <p>6) św. Augustyn, <i>Wyznania</i> (fragmenty);</p> <p>7) św. Tomasz z Akwinu, <i>Summa teologiczna</i> (fragmenty);</p> <p>8) François Villon, <i>Wielki testament</i> (fragmenty);</p>

~~12) Piotr Skarga, Kazania sejmowe (fragmenty);~~
13) wybrane wiersze poetów epoki baroku następujących poetów: Daniel Naborowski, Jan Andrzej Morsztyn, Mikołaj Sep Szarzyński;
~~14) Jan Chryzostom Pasek, Pamiętniki (fragmenty);~~
15) William Szekspir, Makbet, Romeo i Julia;
16) Moliere, Skąpiec;
17) Ignacy Krasicki, Hymn do miłości ojczyzny, wybrana satyra;
~~18) Franciszek Karpiński, wybór sielanek i liryki religijnej;~~
19) Adam Mickiewicz, Oda do młodości; wybrane ballady, w tym Romantyczność; wybrane sonety z cyklu Sonety krymskie oraz inne wiersze; Konrad Wallenrod; Dziady cz. III;
20) Juliusz Słowacki, Kordian, wybrane wiersze, w tym Grób Agamemnona (fragmenty), Testament mój;
~~21) Zygmunt Krasiński, Nie Boska komedia;~~
22) Cyprian Kamil Norwid, wybrane wiersze;
23) Bolesław Prus, Lalka, Z legend dawnego Egiptu;
~~24) Eliza Orzeszkowa, Gloria vietis;~~
25) Henryk Sienkiewicz, Potop (fragmenty);
~~26) Adam Asnyk, wybór wierszy;~~
27) Fiodor Dostojewski, Zbrodnia i kara;
28) wybrane wiersze następujących poetów: Jan Kasprówiec, Kazimierz Przerwa-Tetmajer, Leopold Staff;
29) Stanisław Wyspiański, Wesele;
30) Władysław Stanisław Reymont, Chłopi (tom I – Jesień) (fragmenty);
31) Stefan Żeromski, Rozdziobią nas kruki, wrony..., Przedwiośnie;
32) Witold Gombrowicz, Ferdydurke (fragmenty);
33) wybrane wiersze następujących poetów: Bolesław Leśmian, Julian Tuwim, Jan Lechoń, Maria Pawlikowska-Jasnorzewska, Kazimiera Hłakowiczówna, Julian Przyboś, Józef Czechowicz, Krzysztof Kamil Baczyński, Tadeusz Gajcy;
34) Tadeusz Borowski, Proszę państwa do gazu, Ludzie, którzy szli;
35) Gustaw Herling-Grudziński, Inny świat (fragmenty);
36) Hanna Krall, Zdążyć przed Panem Bogiem;
37) wybrane wiersze następujących poetów: Stanisław Baliński, Kazimierz Wierzyński, wybrane wiersze z okresu emigracyjnego, Czesław Miłosz, w tym wybrane wiersze z tomu Ocalenie oraz Traktat moralny (fragmenty), Tadeusz Różewicz, Miron Białoszewski, Jarosław Marek Rymkiewicz, Wisława Szymborska, Zbigniew Herbert, w tym

9) François Rabelais, Gargantua i Pantagruel (fragmenty);
~~10) Michel de Montaigne, Próby (fragmenty);~~
11) Jan Kochanowski, Treny (jako cykl poetycki);
~~12) Piotr Skarga, Żywoty świętych (fragmenty);~~
13) William Szekspir, Hamlet;
14) wybrane utwory poetyckie z romantycznej literatury europejskiej, w tym wybrane wiersze angielskich poetów jezior; Juliusz Słowacki, Kordian;
~~15) Juliusz Słowacki, Lilla Weneda;~~
16) Cyprian Kamil Norwid, Bema pamięci żałobny rapsod, Fortepian Szopena, Czarne kwiaty (fragmenty), Promethidion (fragmenty);
17) realistyczna lub naturalistyczna powieść europejska (Honoré de Balzac, Ojciec Goriot lub Charles Dickens, Klub Pickwicka, lub Mikołaj Gogol, Martwe dusze, lub Gustaw Flaubert, Pani Bovary);
~~18) Stanisław Wyspiański, Noe listopadowa;~~
19) Franz Kafka, Proces (fragmenty);
20) Michaił Bułhakow, Mistrz i Małgorzata;
21) Stanisław Ignacy Witkiewicz, Szewcy;
22) Bruno Schulz, wybrane opowiadania z tomu Sklepy cynamonowe;
23) Tadeusz Konwicki, Mała apokalipsa;
~~24) Jorge Luis Borges, wybrane opowiadanie;~~
25) Janusz Głowacki, Antygona w Nowym Jorku;
26) Sławomir Mrozek, wybrane opowiadanie;
27) wybrany esej następujących autorów: Jerzego Stempowskiego, Gustawa Herlinga-Grudzińskiego, Zbigniewa Herberta, Zygmunta Kubiaka, Jarosława Marka Rymkiewicza (co najmniej po jednym utworze);
wybrane wiersze: Stanisława Barańczaka, Czesława Miłosza Traktat moralny (fragmenty), Juliana Przybosia.

<p>wybrane wiersze z tomów <i>Pan Cogito</i> oraz <i>Raport z oblężonego miasta</i>, Halina Poświatowska, Stanisław Barańczak, Marek Świetlicki, Jan Polkowski, Wojciech Wencel;</p> <p>38) Albert Camus, <i>Dżuma</i>;</p> <p>39) George Orwell, <i>Rok 1984</i>;</p> <p>40) Józef Mackiewicz, <i>Droga donikąd</i> (fragmenty);</p> <p>41) Sławomir Mrożek, <i>Tango</i>;</p> <p>42) Marek Nowakowski, <i>Raport o stanie wojennym</i> (wybrane opowiadanie); <i>Góra „Edek”</i> (z tomu <i>Prawo prerii</i>);</p> <p>43) Jacek Dukaj, <i>Katedra</i> (z tomu <i>W kraju niewiernych</i>);</p> <p>44) Antoni Libera, <i>Madame</i>;</p> <p>45) Andrzej Stasiuk, <i>Miejsce</i> (z tomu <i>Opowieści galicyjskie</i>);</p> <p>46) Olga Tokarczuk, <i>Profesor Andrews w Warszawie</i> (z tomu <i>Gra na wielu bębenkach</i>);</p> <p>47) Ryszard Kapuściński, <i>Podróże z Herodotem</i> (fragmenty);</p> <p>48) wybrane utwory okresu stanu wojennego;</p> <p>49) powojenna piosenka literacka — wybrane utwory Ewy Demarezyk, Jacka Kaczmarskiego, Wojciecha Młynarskiego, Agnieszki Osieckiej oraz wybrane teksty Kabaretu Starszych Panów.</p>	<p>28) wybrane teksty z aktualnych numerów miesięczników oraz kwartalników literackich i kulturalnych.</p>
---	--

Lektura uzupełniająca

W każdej klasie obowiązkowo jedna **dwie** pozycja książkowa w całości lub we fragmentach, na przykład:

Przykładowe lektury uzupełniające

[brak podziału na zakresy]

kolorem żółtym oznaczono lektury dodane

kolorem niebieskim oznaczono lektury przeniesione z lektur obowiązkowych

ZAKRES PODSTAWOWY

Oba zakresy

ZAKRES ROZSZERZONY

Oba zakresy

Utwory do XIX w. (w układzie chronologicznym)

- 1) Sofokles, *Król Edyp*;
- 1) Arystoteles, *Poetyka, Retoryka* (fragmenty);
- 2) Platon, *Państwo* (fragmenty);
- 2) Mikołaj z Wilkowiecka, *Historia o chwalebny m Zmartwychwstaniu Pańskim* (fragmenty);
- 3) *Dzieje Tristana i Izoldy* (fragmenty);
- 4) Giovanni Boccaccio, *Sokół*;

- 1) Erazm z Rotterdamu, *Pochwała głupoty* (fragmenty);
- 2) Tomasz Morus, *Utopia* (fragmenty);
- 3) Pedro Calderon de la Barca, *Życie snem*;
- 4) Wolter, *Kandyd* (fragmenty);
- 5) Jean-Jacques Rousseau, *Nowa Heloiza* (fragmenty);

5) Mikołaj Rej, *Żywot człowieka poczciwego* (fragmenty);
Jan Kochanowski, *Odprawa posłów greckich*;
6) Andrzej Frycz Modrzewski, *O poprawie Rzeczypospolitej* (fragmenty);
7) Miguel de Cervantes y Saavedra, *Przemysłny szlachcic Don Kichote z Manczy* (fragmenty);
~~8) Wespazjan Kochowski, *Psalmodia polska* (wybór psalmów);~~
Piotr Skarga, *wybrane kazanie*
9) Wacław Potocki, *Transakcja wojny chocimskiej* (fragmenty z części I);
William Szekspir, *Romeo i Julia*
10) Ignacy Krasicki, *Monachomachia* (fragmenty);
~~11) Stanisław Trembecki, *Franciszek Książnin*,
wybrane utwory;~~
12) Jędrzej Kitowicz, *Opis obyczajów za czasów panowania Augusta III* (fragmenty);
13) Julian Niemcewicz, *Powrót posła*;
14) Stanisław Staszic, *Przestrogi dla Polski* (fragmenty);
15) Juliusz Słowacki, *Beniowski* (fragmenty); *Listy do Matki* (fragmenty);
Zygmunt Krasiński, *Nie-Boska komedia*;
16) Aleksander Fredro, *Śluby panięskie*;
17) Johann Wolfgang Goethe, *Cierpienia młodego Wertera* (fragmenty), *Faust* (fragmenty);
18) George Byron, *Giaur* (fragmenty);
19) Adam Mickiewicz, *Dziady* cz. IV;
20) Eliza Orzeszkowa, *Nad Niemnem*, *Gloria victis*;
Henryk Sienkiewicz, *Listy z podróży do Ameryki* (fragmenty);
21) ~~Maria Konopnicka, *wybór wierszy*;~~
22) Stefan Żeromski, *Echa leśne*, *Ludzie bezdomni*;
23) Zofia Nałkowska, *Granica*;
~~24) Tadeusz Peiper, *wybór wierszy*;~~
25) Joseph Conrad, *Lord Jim*;
Zofia Kossak-Szczucka, *Pożoga. Wspomnienia z Wołynia 1917–1919*;
~~26) Anna Kamieńska, Anna Świrszczyńska, Julia Hartwig, Stanisław Grochowiak, Edward Stachura, *wybór wierszy*;~~
Witold Pilecki, *Raport Witolda*;
27) Kazimierz Moczarski, *Rozmowy z katem* (fragmenty);
28) Zofia Nałkowska, *Przy torze kolejowym* (z tomu *Medaliony*);
Józef Mackiewicz, *Droga donikąd* (fragmenty);
~~29) Jan Józef Szczepański, *Święty*;~~
30) Tadeusz Różewicz, *Kartoteka*;
31) Józef Czapski, *Na nieludzkiej ziemi* (fragmenty);

6) wybrane utwory epickie okresu romantyzmu: Józef Ignacy Kraszewski, *Stara baśń*, Victor Hugo, *Nędznicy*, Edgar Allan Poe – wybrane opowiadanie; Henryk Rzewuski, *Pamiętki Soplicy* (fragmenty);
~~7) Władysław Stanisław Reymont, *Chłopi* (tom II – *Zima*);~~
8) Aldous Huxley, *Nowy wspaniały świat*;
9) Gabriela Zapolska, *Moralność pani Dulskiej*;
10) Gustaw Herling-Grudziński, *Wieża*;
11) Florian Czarnyszewicz, *Nadberezyńcy*;
12) Bohumil Hrabal – wybrane opowiadania;
13) Wiesław Myśliwski, *Widnokrąg*;
~~14) Julian Strykowski, *Austeria*;~~
15) Umberto Eco, *Imię róży*.
~~16) *wybrane wiersze poetów polskich i obcych*;~~
~~17) *wybrana powieść polska i obca z XX lub XXI wieku*;~~
~~18) *wybrany dramat polski i obcy z XX lub XXI wieku lub inne utwory literackie wybrane przez nauczyciela*.~~

<p>32) Leopold Tyrmand, <i>Dziennik 1954</i> (fragmenty); Marek Nowakowski, <i>Raport o stanie wojennym</i> (wybrane opowiadanie);</p> <p>33) Stanisław Lem, <i>Wizja lokalna</i>; <i>Solaris</i>; John Ronald Reuel Tolkien, <i>Władca pierścieni</i>. <i>Drużyna pierścienia</i>; William Golding, <i>Władca much</i>;</p> <p>34) Samuel Beckett, <i>Czekając na Godota</i>; 35) Friedrich Dürrenmatt, <i>Wizyta starszej pani</i>; 36) Eugène Ionesco, <i>Lekcja lub inne utwory</i> <i>literackie wybrane przez nauczyciela</i>. Olga Tokarczuk, <i>Prawiek i inne czasy</i>; Antoni Libera, <i>Madame</i>.</p>	
<p>Utwory z XXI w. (w układzie alfabetycznym)</p>	
<p>1) Petra Dvořáková, <i>Wrony</i>; 2) Sigríður Hagalín Björnsdóttir, <i>Wyspa</i>; 3) Paweł Huelle, <i>Castorp, Śpiewaj ogrody</i>; 4) Cixin Liu, <i>Wspomnienie o przeszłości Ziemi</i> (tom I – <i>Problem trzech ciał</i>); 5) Wiesław Myśliwski, <i>Traktat o łuskaniu fasoli</i>; 6) Tomasz Różycki, <i>Dwanaście stacji</i>; 7) Andrzej Stasiuk, <i>Jadąc do Babadag</i>; 8) Mariusz Szczygieł, <i>Nie ma</i>; 9) Monika Sznajderman, <i>Pusty las</i>; 10) Dorota Terakowska, <i>Poczwarka</i>; 11) Olga Tokarczuk, <i>Bieguni, Opowiadania bizarne</i>; 12) Marcin Wicha, <i>Rzeczy, których nie wyrzuciłem</i>.</p>	